

Verbrede landbouw

Voor het **LEI** geven Venema *et al.* een indicatie van de groei van het belang van landbouwactiviteiten die niet direct gerelateerd zijn aan de agrarische productieketen, zoals energieopwekking, toerisme en zorg. De auteurs stellen dat de hoeveelheid zorgboerderijen sterk is toegenomen in de afgelopen tien jaar, van ongeveer negentig in 1998 tot 850 in 2007. Ook is het aantal agrarische bedrijven met windturbines gestegen. Waren dit er in 2000 nog 359, dit is in 2005 gegroeid tot 477. Het aantal agrarische bedrijven dat toeristische activiteiten onderneemt, is gelijk gebleven tussen 1998 en 2005, op ongeveer drieduizend bedrijven.

Venema, G., B. Doorneweert, K. Oltmer, M. Dolman, A. Breukers, L. van Staalduinen, A. Roest en A. Dekking (2009) *Wat noemen we verbrede landbouw?* LEI-rapport nr 2008-076. Den Haag: LEI.

Basisonderwijs

Voor het **Centraal Planbureau** onderzoeken Noailly *et al.* het effect van concurrentie tussen basisscholen op de Cito-scores van de leerlingen. De auteurs constateren dat er een positief effect is van meer concurrentie op de Cito-scores. Een verhoging van vijf scholen in een buurt verbetert de score met gemiddeld een punt. Aangezien de Cito-score gemiddeld tussen de 501 en 550 inligt is dit een beperkt effect. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn dat ouders niet over voldoende informatie beschikken over de kwaliteit van scholen om een bewuste keuze te maken of dat scholen elkaar niet beconcurreren op Cito-scores maar op andere vlakken, zoals naschoolse activiteiten.

Noailly, J., S. Vujić en A. Aouragh (2009) *The effects of competition on the quality of primary schools in the Netherlands*. CPB discussieartikel nr 120. Den Haag: CPB.

Onderzoek en ontwikkeling

Voor het **Centraal Bureau voor de Statistiek** onderzoekt Van der Veen de relatie tussen de organisatievorm van activiteiten op het gebied van Onderzoek en Ontwikkeling (O&O) en het succes van deze activiteiten. Hiervoor maakt hij onderscheid tussen bedrijven met een eigen O&O-afdeling en bedrijven die O&O-activiteiten op projectbasis laten uitvoeren. Van alle Nederlandse bedrijven met O&O-activiteiten heeft een kwart een eigen O&O-afdeling. De bedrijven met een eigen O&O-afdeling richten zich zowel op product- als op procesinnovatie. Daarnaast zijn bedrijven met een O&O-afdeling significant succesvoller en vragen zij vaker een octrooi aan. De auteur geeft wel als kanttekening dat het met name de grote bedrijven zijn die een O&O-afdeling hebben.

Van der Veen, V. van der (2009) *De organisatie van R&D*. In: CBS (red.) *Kennis en economie 2008*. Den Haag: CBS.

Veen, V. van der (2009) *De organisatie van R&D*. In: CBS (red.) *Kennis en economie 2008*. Den Haag: CBS.

Pensioenindexatie

Uit een enquête onder de 25 grootste Nederlandse pensioenfondsen concludeert **De Nederlandsche Bank** dat de pensioenen dit jaar naar verwachting slechts met gemiddeld 0,2 procent worden geïndexeerd. Dit is beduidend minder dan de pensioenfondsen oorspronkelijk van plan waren, namelijk een indexatie van 3,7 procent. In 2008 werden de pensioenen nog met 2,9 procent geïndexeerd. Ondanks een lichte daling in het algemene prijsniveau sinds medio 2008 zal de koopkracht van gepensioneerden dalen. In 2009 zullen werkgevers en werknemers ook meer premie moeten betalen. De afdracht van werkgevers met een eigen pensioenfonds zal stijgen naar twintig tot dertig procent van de totale salarissom.

De Nederlandsche Bank (2009) *Indexatie pensioenen blijft achter bij inflatie en loonstijging*. In: DNB (red.) *Statistisch Bulletin maart 2009*. Amsterdam: DNB.

Eigendomsrechten

Voor het **Centre for Economic Policy Research** doen Besly en Ghatak een literatuuronderzoek naar de relatie tussen eigendomsrechten en economische groei. Zij stellen dat onvoldoende eigendomsrechten een belemmering vormen voor economische groei. Dit kan door een lage investeringsprikkel, onproductieve allocatie van productiemiddelen aan bescherming van het eigendom, het ontbreken van onderpand of een gebrek aan mogelijkheden tot verhandeling van eigendom. De auteurs stellen dat in de empirische literatuur vrijwel altijd een positief verband tussen eigendomsrechten en economische groei wordt gevonden, maar dat deze relatie niet causaal hoeft te zijn: meer economische groei kan er ook voor zorgen dat de waarde van het eigendom stijgt en het beschermen van eigendomsrechten meer oplevert.

Besly, T. en M. Ghatak (2009) *Property rights and economic development*. CEPR discussieartikel nr 7243. Londen: CEPR.

Vrachtverkeer

Voor het **Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid** analyseren Francke *et al.* de effectiviteit en de maatschappelijke kosten van verschillende beleidsmaatregelen voor het verlagen van de CO₂-uitstoot in het vrachtverkeer. Een emissiehandelssysteem voor vrachtverkeer reduceert op de lange termijn de meeste CO₂-uitstoot. Een hoge kilometerprijs en een EU-norm voor de rolweerstand van autobanden hebben de beste maatschappelijke kosteneffectiviteit. Op de korte termijn kan een kilometerprijs echter maar beperkt de CO₂-uitstoot verlagen zolang er geen Europese CO₂-heffing is.

Francke, J., J. Annema en P. Wouters (2009) *Zuinig met goed op weg. Beleid voor efficiëntieverbetering in het goederenwegvervoer*. Den Haag: KiM.

SINDS 1916

Financiering

Volgens Degryse *et al.* van het **Tilburg Law and Economics Centre** biedt een grotere integratie van internationale financiële markten meer mogelijkheden voor risicodeling, maar vergroot het ook de kans op risicoverspreiding over grenzen heen. De auteurs gebruiken een dataset over zeventien landen tussen 1999 en 2006. Zij constateren dat een asymmetrische schok die de prijzen van activa in een land beïnvloedt, sterke effecten heeft op de financiële stabiliteit in andere landen. Volgens de auteurs zijn de effecten het grootst voor geografisch nabijgelegen landen en zijn schokken in Oost-Europese landen, Rusland en Turkije in de laatste jaren belangrijker geworden voor de financiële stabiliteit in de andere onderzochte landen, waaronder lidstaten van de Europese Unie.

Degryse, H., M. Ather Elahi en M. Fabiana Penas (2009) *Cross-border exposures and financial contagion*. TiLEC discussieartikel nr 2009-008. Tilburg: TiLEC.

Samenwerken

Voor het **Tinbergen Instituut** stelt Vikander een model op om te onderzoeken hoe de samenwerking van werknemers in een team gestimuleerd kan worden. In zijn model bestaat een team uit altruïsten en egoïsten. Altruïsten willen met het team samenwerken, behalve wanneer zij bang zijn dat zij met alleen maar egoïsten samenwerken. Egoïsten werken samen als zij het belang van toekomstige samenwerking hoog genoeg vinden. Het belonen van samenwerking door een manager werkt alleen als de beloning voor samenwerking hoog is. Wanneer deze beloning laag is zorgt dit er voor dat egoïsten zich tijdelijk voordoen als altruïsten en na een tijdje stoppen met samenwerken, ten koste van de altruïsten. De altruïsten weten dit van tevoren en zullen niet samen willen werken.

Vikander, N. (2009) *The breakdown of morale*. Tinbergen instituut discussieartikel nr 2009-027/1. Rotterdam: Tinbergen instituut.

Financiële openheid

Bekaert *et al.* stellen voor het **National Bureau of Economic Research** dat een grotere financiële openheid van een land gepaard gaat met een hogere economische groei. De auteurs constateren dat deze additionele economische groei groter is dan alleen op basis van kapitaalaccumulatie te verwachten valt, en dat een grotere financiële openheid de economische groei niet tijdelijk, maar permanent verhoogt. Hierbij is het mogelijk dat meer financiële openheid overheden dwingt om de kwaliteit van hun instituties te verbeteren, wat positieve productiviteits-effecten voor de rest van de economie heeft. De kans op financiële instabiliteit neemt door een grotere openheid toe, maar de verwachte verliezen hiervan zijn volgens de auteurs kleiner dan de verwachte opbrengsten.

Bekaert, G., C. Harvey en C. Lundblad (2009) *Financial openness and productivity*. NBER werkdokument nr 14843. Washington D.C.: NBER.

Kartel

Voor het **Amsterdam Centre for Law and Economics** analyseert Goppelsroeder in hoeverre kartelvorming wordt beïnvloed door de toegang van nieuwe bedrijven. Hiervoor gebruikt zij een Bertrand-experiment, waarbij twee of drie spelers in meerdere perioden een prijs moeten zetten voor een product. Bij het experiment met twee spelers, treedt na een tijdje een derde speler toe. Uit het experiment blijkt dat het spel met twee spelers en een toetreders uiteindelijk een stabiel kartel vormt dan wanneer het spel met drie spelers begint. De auteur stelt dat dit komt doordat het makkelijker is afspraken te maken in een markt met twee spelers en een signaal te geven aan een potentiële toetreders.

Goppelsroeder, M. (2009) *Entry in collusive markets*. ACLE werkdokument nr 2009-05. Amsterdam: ACLE.

Ondernemerschap

Voor het **EIM** onderzoeken Winnubst *et al.* de financiële gevolgen voor werknemers die besluiten ondernemer te worden. Zij concluderen dat het besteedbaar inkomen van een starter gemiddeld negen procent lager ligt dan van een werknemer: in 2004 was dit voor een zelfstandige 20.400 euro, tegen 22.400 euro voor een werknemer. Uit een enquête constateren de auteurs daarnaast dat niet alle ondernemers zich vooraf bewust zijn van deze inkomensachteruitgang, en dat zij veelal geen arbeidsongeschiktheidsverzekering afsluiten. De auteurs bevelen aan om potentiële ondernemers beter te informeren via de Kamer van Koophandel, zowel over hun verwachte inkomen als over de verzekeringen waar zij voor in aanmerking komen.

Winnubst, M., M. Folkeringa, P. Vroonhof en P. de Jong (2009) *Van werknemer naar ondernemer*. Zoetermeer: EIM.

Vervangingsvraag

Het **Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt** maakt elk jaar voorspellingen voor het aantal werknemers dat moet worden vervangen doordat oude werknemers met pensioen gaan. Montizaan evalueert deze voorspellingen en stelt dat de absolute voorspelfout in de periode 2001-2006 groter is geworden. De voorspelfouten zijn maar beperkt veroorzaakt door het prognosemodel, maar komen grotendeels tot stand door aanpassingen achteraf in de data van de Enquête Beroepsbevolking van het CBS. Hoewel de voorspelfouten gemiddeld groter zijn geworden, zijn de voorspellingen voor de verdeling van vervangingsvraag naar opleidingstype en beroepsgroep volgens de auteur wel goed gemaakt.

Montizaan, R. (2009) *Evaluatie vervangingsvraagprognoses naar opleiding en beroep*. Technical Report. Maastricht: ROA.